

Sekera v turnovském muzeu vypráví příběh starý sedm tisíc let

16. 05. 2022 11:49

Pozoruhodným exponátem se může pochlubit archeologická sbírka Muzea Českého ráje v Turnově. Je jím polotovar těžké sekery z metabazitu z Jizerských hor z mladší doby kamenné, tedy z 5. tisíciletí před naším letopočtem. Objevili ji před více než 100 lety v Turnově–Nudvojovicích. Má nedovrtaný otvor pro topůrko a pouze hrubě otesaný povrch.

„Asi si málokdo z nás umí představit, jak vypadala krajina a život na Turnovsku před 7000 lety. V každém případě ale doložení broušení kamenů, byť za účelem výroby nástrojů, v tak hluboké historii jen potvrzuje, že broušení kamenů prošlo v této oblasti opravdu dlouhou historií a tomu odpovídá dnes mistrovství místních kamenářů,“ uvedla Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

Tento zdánlivě nevzhledný předmět přináší několik důležitých informací. „Za prvé, že v Nudvojovicích před sedmi tisíci lety pracovala kamenářská dílna. Za druhé, že otvor pro topůrko byl vrtán dutým vrtákem. A za třetí, že broušení a hlazení povrchu bylo posledním technologickým procesem při výrobě kamenných seker,“ uvedl Jan Prostředník, kurátor sbírkových fondů archeologie Muzea Českého ráje v Turnově.

Archeologické vykopávky na Turnovsku totiž měly zásadní význam pro vývoj českého prehistorického bádání. V roce 1909 zkoumal Karel Buchtela, pozdější ředitel Státního archeologického ústavu v Praze, sídlištní vrstvy z doby bronzové a zahlubené jámy z mladší doby kamenné v Nudvojovicích.

Buchtela patřil mezi hlavní odpůrce Josefa Ladislava Piče, nestora české archeologie, který neuznával samostatnou mladší dobu kamennou. Právě nudvojovický výzkum z roku 1909 však přispěl k vyvrácení Pičovy teorie: nad zahlubenými objekty z mladší doby kamenné se nacházela kulturní vrstva z mladší doby bronzové.

O téměř sto let později došlo k dalšímu významnému objevu: byly nalezeny lomy, ze kterých již od střední doby kamenné lidé získávali surovinu k výrobě kamenných nástrojů, zejména seker.

Byl to metabazit z podhůří Jizerských hor. Tato hornina se vyskytuje v území mezi Tanvaldem a Jabloncem nad Nisou v úzkém pásu na okraji žulového Černostudničního hřebene. Metabazit zde těžili v trychtýřovitých jámách.

„Kamenné nástroje se nedokončovaly přímo v místě těžby, ale surovina zde byla jen upravena do podoby polotovarů, které byly transportovány na sídliště v okolí dnešního Turnova. Zde pracovaly specializované dílny, ve kterých byly kamenné nástroje dohotoveny do finální podoby. Takové dílny byly objeveny v Ohrazenicích u Turnova, Příšovicích, Mašově–Valdštejnsku nebo Turnově–Nudvojovicích,“ vyprávěl Prostředník.

V mladší době kamenné byla metabazitem typu Jizerské hory zásobována rozsáhlá oblast čítající Čechy, Moravu, západ Slovenska, jih Polska, Německo včetně Bavorska a Rakouska, Maďarsko, Moldávie a Nizozemí. *„Artefakty z této suroviny byly nalezeny i na jih od Alp v severní Itálii. Nejde však o jednotlivé předměty, nýbrž o celé kolekce nástrojů. Kupříkladu ze soudobých pravěkých sídlišť na Moravě tvoří nástroje z této suroviny takřka sto procent. V německém Hesensku a Bavorsku na vesnicích zemědělců mladší doby kamenné byly celé tři čtvrtiny nástrojů vyrobeny z metabazitu z podhůří Jizerských hor,“* upozornil Prostředník.